

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
Узбекистон Республикаси
Олий суд раиси

К.Камилов

21 май 2018 йил

**“E-XSUD” ва “E-SUD” ахборот тизимларини Очiq маълумотлар портали
(шу жумладан барқарор ривожланиш Портали) билан интеграция қилиш
КОНЦЕПЦИЯСИ**

I. Кириш

Республикамизда одил судлов самарадорлигини ошириш мақсадида суд тизимига инновацион ечимлар ва замонавий ахборот-коммуникация технологиялари жорий этилаётгани соҳада очиклик ва шаффофликни таъминлашда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Айни пайтда, суд тизимида замонавий ахборот-коммуникациялар инфратузилмасини яратиш, ахборот ресурслари ва ахборот тизимларини ишлаб чиқиш, электрон ҳужжат айланиши тизимини жорий этиш ҳамда суд органлари веб-сайтлари орқали фуқароларга интерфаол хизматларни кўрсатиш республикамизда суд органларида амалга оширилаётган инновацияларнинг асосини ташкил этади.

Шунингдек, судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини янада жорий этишнинг асосий вазифаларидан бири судлар фаолиятининг очиклигини, шаффофлигини ва тезкорлигини таъминлаш, судларда иш юритиш сифатини ва аҳолининг одил судловга эришиш даражасини оширишдан иборат.

Судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини янада жорий этиш ва улардан самарали фойдаланишга қаратилган бир қатор норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинган.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан 2017 йил 30 августда қабул қилинган “Судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этишни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3250-сонли қарорни алоҳида кўрсатиб ўтиш лозим.

Мазкур қарорнинг 4-бандига асосан, суд иш юритувидаги ягона ахборот тизимини “Электрон ҳуқумат” тизимининг ахборот тизимлари комплекси ва марказий маълумотлар базаси билан интеграция қилинишини таъминлаш вазифаси юклатилган.

Шунингдек, ахборот тизимлари комплекси ва марказий маълумотлар базаси билан интеграция қилишнинг ҳуқуқий асослари қуйидагилар ҳисобланади:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги тўғрисида”ги Қонуни (2014 йил 5 май ЎРҚ-369-сон);

2. Ўзбекистон Республикасининг “Электрон ҳуқумат тўғрисида”ги Қонуни (2015 йил 9 декабрь ЎРҚ-395-сон);

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Давлат ва хўжалик бошқаруви, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда юридик ва жисмоний шахслар билан ўзаро ҳамкорлигини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори (2007 йил 23 август 181-сон);

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори (2012 йил 10 декабрь 346-сон);

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Интерактив давлат хизматлари кўрсатишни ҳисобга олган ҳолда интернет тармоғида Ўзбекистон

Республикасининг ҳукумат портали фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори (2012 йил 30 декабрь 378-сон);

6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Очиқ маълумотлар тақдим этилиши ҳисобга олинган ҳолда интернет тармоғида Ўзбекистон Республикасининг ҳукумат порталини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори (2015 йил 7 август 232-сон).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 7 августдаги “Очиқ маълумотлар тақдим этилиши ҳисобга олинган ҳолда интернет тармоғида Ўзбекистон Республикасининг ҳукумат порталини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 232-сонли Қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси Очиқ маълумотлар портали тўғрисида” Низомда қуйидаги асосий тушунчалар берилган:

1. Ўзбекистон Республикаси Очиқ маълумотлар портали (Портал) - Интернет тармоғидаги Ўзбекистон Республикасининг Ҳукумат портали доирасида фаолият кўрсатувчи ҳамда давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг очиқ маълумотларини жойлаштириш учун мўлжалланган, очиқ маълумотларни эълон қилишда ва улардан фойдаланишда Портал оператори, очиқ маълумотларни етказиб берувчилар ва фойдаланувчилар ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни таъминловчи ахборот ресурси;

2. Очиқ маълумотлар - кўп маротаба, эркин ва бепул фойдаланиш мақсадида машинада ўқиладиган форматда Интернет тармоғида жойлаштирилган давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг фаолияти тўғрисидаги ахборот;

3. Машинада ўқиладиган формат - маълумотларни дастурий қайта ишлашни таъминловчи, ушбу маълумотларни тақдим этишнинг электрон формати;

4. Очиқ маълумотларни етказиб берувчи (етказиб берувчи) - Портал операторига Порталда жойлаштириш учун очиқ маълумотлар тўпламларини тақдим этувчи давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари;

5. Фойдаланувчилар - Порталдан фойдаланиб очиқ маълумотлардан фойдалана олувчи жисмоний ва юридик шахслар.

Ўзбекистон Республикаси Очиқ маълумотлар портали Интернетдаги **data.gov.uz** манзилига жойлаштирилган.

Мамлакатимизда мустақиллик йилларида амалга оширилган кенг кўламли ислохотлар миллий давлатчилик ва суверенитетни мустаҳкамлаш, хавфсизлик ва ҳуқуқ-тартиботни, давлатимиз чегаралари дахлсизлигини, жамиятда қонун устуворлигини, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенглик муҳитини таъминлаш учун муҳим пойдевор бўлди, халқимизнинг муносиб ҳаёт кечирishi, фуқароларимизнинг бунёдкорлик салоҳиятини рўёбга чиқариш учун зарур шарт-шароитлар яратди.

Олиб борилаётган ислохотлар самарасини янада ошириш, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал ривожланиши учун шарт-шароитлар яратиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ҳамда ҳаётнинг барча соҳаларини либераллаштириш бўйича устувор йўналишларни амалга ошириш мақсадида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралда 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси” тасдиқланди.

Жумладан, Ҳаракатлар стратегиясида қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишга йўналтирилган суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини мустаҳкамлаш, маъмурий, жиноят, фуқаролик ва хўжалик қонунчилигини, жиноятчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизими самарасини ошириш, суд жараёнида тортишув тамойилини тўлақонли жорий этиш, юридик ёрдам ва ҳуқуқий хизматлар сифатини тубдан яхшилаш асосий мақсадлардан бири деб белгиланган.

Кўзланган мақсадларга эришиш йўлларида бири сифатида очик маълумотлар порталида судловга тегишли бўлган маълумотларни жойлаштириш ва бу маълумотлардан кенг фойдаланиш учун шарт-шароит яратишни айтиш мумкин.

Бугунги кунда мазкур порталда “Суд тизими” алоҳида бўлим сифатида ташкил этилган бўлиб, унда бир қанча очик маълумотлар жойлаштирилган.

Бу маълумотларнинг бугунги кунда етарли эмас, уларнинг сонини, ҳажми ва турларини мунтазам ошириб бориш зарур. Негаки, бу маълумотлардан кейинчалик турли таҳлилий ҳисоботлар, материларни тайёрлашда ва энг муҳими турли дастурий маҳсулотларни ишлаб чиқишда фойдаланиш мумкин.

Шу сабабли, очик маълумотлар портали ва унинг бир қисми бўлган барқарор ривожланиш портали билан интеграциялаш бугунги кунда асосий вазифа ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Суд тизими ходимларини ижтимоий муҳофаза қилишни тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида» 2012 йил 2 августдаги ПФ-4459-сон Фармони ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида» 2012 йил 10 декабрдаги 346-сон Қарори ижросини таъминлаш ҳамда судлар фаолиятига замонавий ахборот технологияларини, хусусан, электрон ҳужжат алмашинувини жорий этиш, соҳага оид ахборот ресурслари ва ахборот тизимларини ишлаб чиқиш ҳамда татбиқ этиш, суд соҳасида интерфаол хизматларни тақдим этиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва БМТ ТД томонидан «E-SUD» Миллий электрон судлов ахборот тизими яратилган.

“E-SUD” ахборот тизимининг асосий мақсадлари қуйидагилардан иборат:

- суд тизимининг очиклиги ва шаффофлигини таъминлаш;
- замонавий ахборот коммуникация технологияларини жорий этиш орқали судлар фаолиятининг самарадорлигини ошириш;
- суд соҳасида фуқаролар ва юридик шахслар вакилларига интерфаол хизматларни тақдим этиш;
- одил судловни жорий этиш учун шарт-шароит яратишдан иборат.

Бугунги кунда «E-SUD» ахборот тизимига фуқаролик ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари, барча туманларо, туман (шаҳар) судлари уланган.

“E-SUD” ахборот тизими Давлат органларининг ахборот тизимлари ва ахборот ресурслари реестрида 01002-сонли (23 февраль 2017 йил) рўйхат рақами билан рўйхатдан ўтган.

“E-SUD” Миллий электрон судлов ахборот тизимининг асосий вазифаси:

а) судларга аризалар ва унга илова қилинадиган ҳужжатларни электрон шаклда юбориш;

б) процессуал ҳужжатларни автоматик равишда яратиш;

в) чақирув қоғозлари ва хабарномаларни тақдим этишнинг ахборот коммуникация технологияларининг замонавий усул ва услубларидан фойдаланишга асосланган янги механизмларини жорий этиш;

г) судьялар ва суд ходимлари томонидан техник ишларни бажариш, хусусан суд фаолиятига оид турли статистик ҳисоботларни автоматлаштириш орқали иш вақтини қисқартириш орқали судлар фаолияти самарадорлигини оширишдан иборат.

“E-SUD” ахборот тизимини жорий этиш билан боғлиқ кўзда тутилган натижалар қуйидагилардан иборат:

- қоғозсиз ва автоматлаштирилган иш процессларига босқичма-босқич ўтиш орқали судловнинг тезкорлигини таъминлаш;

- электрон маълумот алмашув воситалари орқали жисмоний шахслар билан ўзаро алоқадорлик ва улар билан ишлаш самарадорлигини ошириш;

- суд ишини кўриш доирасида жисмоний шахсларни хабардор қилиш механизмини такомиллаштириш;

- суд ишини кўриш доирасида жисмоний шахсларни хабардор қилиш механизмини такомиллаштириш.

Шу билан бирга, мазкур ахборот тизими орқали судларга жисмоний ва юридик шахслар томонидан электрон шаклда юборилган даъво ариза (ариза)лар, илтимосномалар ва бошқа турдаги ҳужжатларни қабул қилиш, уларни қайта ишлаш ва суд иши иштирокчиларига турли хатлар, чақирув қоғозлари ва бошқа ҳужжатларни электрон шаклда юбориш, суд фаолиятига доир турли ҳисоботлар ва маълумотларни автоматик равишда шакллантириш имконияти мавжуд.

Шу билан бирга, ушбу тизим судларга суд фаолиятига доир маълумотларни тўплаш, уларни қайта ишлаш ва сақлаш имконини беради.

Ўз навбатида, фуқаролар шахсан судга бормасдан ахборот тизими орқали судларга электрон шаклда мурожаат қилишлари, суд иши ҳолатини кузатиб боришлари ва суддан турли ҳужжатлар ва маълумотларни электрон шаклда олишлари мумкин.

Бугунги кунда “E-SUD” ахборот тизими қуйидаги имкониятларга эга:

- веб-сайт орқали фуқаролик ишлари бўйича судларга мурожаатларни (аризалар, даъво аризалар, шикоятлар, илтимосномалар ва бошқа турдаги ҳужжатлар) электрон шаклда юбориш;

- суд иши иштирокчиларини хабардор қилиш ва уларга маълумотларни электрон шаклда алмашиш воситалари орқали (фойдаланувчининг кабинети, электрон почтаси) суд қарорлари ва бошқа турдаги ҳужжатларни юбориш;

- интернет орқали (фойдаланувчининг кабинети орқали) судга юборилган даъво аризаси, илтимоснома ва уларга илова қилинган ҳужжатларни кўриб чиқиш ҳолатини кузатиб бориш;

- судлар фаолиятига кўриб чиқиладиган суд ишининг электрон шаклини (электрон досье) яратиш, судлар ва бошқа манфаатдор ташкилотлар ўртасида турли ҳужжатлар ва маълумотларни алмашиш, суд ишларини архивлаштириш имконини берувчи электрон ҳужжат алмашувини (электрон рақамли имзодан фойдаланган ҳолда) жорий этиш;

- судья имзосини тасдиқлаш учун электрон рақамли имзодан фойдаланган ҳолда электрон суд ҳужжатларини тузиш;

- суд ҳужжатининг ҳақиқийлигини тасдиқлаш учун QR-коддан фойдаланиш;

- суд қарорларини суд қарорлари банкида (депозитарийда) сақлашни автоматлаштириш ва марказлаштиришни таъминлаш ва улардан интернет орқали фойдаланиш имконини яратиш (v3.esud.uz/reestr);

- судлар фаолиятига оид маълумотларни марказлашган ҳолда йиғиш, қайта ишлаш ва сақлашни автоматлаштириш;

- “Судлар фаолияти мониторинги панели” (<http://v3.esud.uz/kpi>) модули орқали судларнинг статистик ҳисоботлари ҳамда судларнинг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботларини тузишни автоматлаштириш ва судлов ҳолати тўғрисида маълумот - “Кўрсаткичлар” модули;

- судьялар ўртасида суд ишларини автоматик тақсимлаш;

- фуқаролик ишлари бўйича судларга мурожаат этишда тўланадиган давлат божини ҳисоблаш “Давлат божи калькулятори” (<http://v3.esud.uz/calc/>);

- апелляция ва кассация инстанцияси судларида фуқаролик ишларини кўриш;

- “Суд мажлиси жадвали” хизмати (<http://v3.esud.uz/calendar>).

Ахборот тизимининг асосий афзалликлари:

- ариза, даъво аризаси, шикоятлар ва бошқа ҳужжатларни судга топширишда судга шахсан келиш заруратининг йўқлиги;

- ариза, шикоят ва бошқа ҳужжатларни судга жўнатиш билан боғлиқ овозгарчиликлар, сансалорликларнинг олдини олиш;

- ортиқча қоғозбозлик ва бошқа сарф-харажатларга чек қўйиш;

- иш билан боғлиқ процессуал жараёнлар, яъни ишнинг тайинланганлиги, қолдирилганлиги, тўхтатилганлиги ёки кўриш натижасида бирор-бир тўхтама келинганлиги ҳақидаги маълумотлардан интернет тармоғидаги шахсий кабинети орқали хабардор бўлиш имконияти.

Суд фаолиятига оид статистик маълумотлар, ҳисоботлар ва шунга ўхшаш бошқа таҳлилий маълумотномаларни автоматик равишда тизимдаги дастур томонидан тайёрлаш механизми жорий этилган. Бу ҳисоб-китобдаги хатоликлар, процессуал тартиб ва муддатларнинг бузилиши каби ҳолатларнинг олдини олмоқда.

Судга мурожаат қилишда тўланиши лозим бўлган давлат божи миқдори ва даъво аризаси ҳамда аризаларга илова қилиниши талаб этиладиган ҳужжатлар рўйхати ҳам ушбу тизимнинг маълумотлар базасига киритилган. Судьялар томонидан қабул қилиниши мумкин бўлган 150 дан ортиқ турдаги ажрим, 15 дан

ортиқ суд буйруғи ва 40 турдан ортиқ ҳал қилув қарорининг намунавий нусхалари ҳам тизимга киритилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 18 июлдаги “Ишбилармонлик муҳитини янада тубдан яхшилаш ва тадбиркорликка янада кенг эркинлик бериш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-4455-сонли Фармониغا асосан, иқтисодий (хўжалик) судларда уч босқичда ахборот коммуникация технологияларини жорий этилган.

Биринчи босқичда, тадбиркорлик субъектларининг иқтисодий (хўжалик) судларга мурожаатларини электрон воситалар орқали жўнатиш имкониятини яратиш.

2013 йил 1 январидан бошлаб тадбиркорлик субъектлари учун қулайликлар яратиш, уларнинг вақти ва маблағларини тежаш мақсадида иқтисодий (хўжалик) судларда даъво ариза (ариза)лар, илтимосномалар, апелляция ва кассация шикоятлари, назорат тартибда протест келтириш тўғрисидаги, шунингдек, янги очилган ҳолатлар бўйича ишларни қайта кўриш тўғрисидаги аризаларни электрон шаклда қабул қилиш тартиби амалиётга татбиқ этилди.

Иккинчи босқичда, суд жараёни иштирокчиларига хат-хабар ҳамда суд ҳужжатларини электрон тартибда жўнатиш имкониятини яратиш.

2013 йил 1 июндан бошлаб иқтисодий (хўжалик) судларида суд муҳокамаси иштирокчиларига суд ҳужжатлари ва бошқа хат-хабарларни маълумотлар алмашинувининг электрон воситалари орқали юбориш тартиби жорий этилган.

Учинчи босқичда, иқтисодий (хўжалик) судларда иш юритишда ягона электрон база асосида электрон ҳужжатлар алмашинуви тизимини яратиш.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 10 декабрдаги “Судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори ижросини таъминлаш мақсадида, 2014 йил 1 январдан бошлаб, иқтисодий (хўжалик) судларининг барча инстанциялари фаолиятига “Е-XSUD” ахборот тизими жорий этилган.

Мазкур ахборот тизимининг имкониятлари қуйидагилардан иборат:

- иқтисодий судларга келиб тушган даъво ариза (ариза)лар, апелляция ва кассация шикоят (протест)лари ҳамда бошқа барча турдаги мурожаатларни электрон тартибда рўйхатдан ўтказиш;

- иқтисодий ишларни кўриб чиқиш билан боғлиқ барча процессуал тартиб ва муддатларга риоя қилиниши устидан алоҳида, ҳудудий ва марказлаштирилган ҳолда онлайн тарзда мониторинг ўрнатиш;

- статистик ҳисоботларни алоҳида, ҳудудий ва марказлаштирилган ҳолда автоматлаштирилган тарзда онлайн режимда юритиб бориш;

- юридик ва жисмоний шахслар томонидан судларга тақдим этилган мурожаатларни электрон тартибда рўйхатдан ўтказиш ва уларни ўз вақтида кўриб чиқиш муддатларига риоя этилиши устидан доимий назорат ўрнатиш;

- судлар ўртасида ҳужжатларни электрон шаклда айланишини таъминлаш;

- судьялар ва суд ходимлари томонидан ўтказилган ҳуқуқий тарғиботларни, суд амалиётини умумлаштириш соҳасида амалга оширилган ишларни, шунингдек суд раҳбарияти томонидан фуқароларни қабул қилиш ва натижаларига доир

маълумотларни электрон тарзда рўйхатдан ўтказиш ва уларнинг доимий ҳисобини юритиб бориш;

- иқтисодий ишларга доир турли хил рўйхатларни автоматлаштирилган тарзда шакллантириш.

Булардан ташқари, иқтисодий судлари фаолиятига “Электрон кутубхона”, даъво ариза (ариза)ларнинг электрон намуналари, судларга мурожаат қилинганда давлат божини ҳисоблайдиган “Электрон калькулятор”, иқтисодий судларнинг қарорларига шарҳлар, суд қарорларини чоп этиш каби бир қатор интерфаол хизматлар ишлаб чиқилган ва Олий суд расмий веб-сайтида жойлаштирилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 30 августдаги ПҚ-3250-сонли қарори билан тасдиқланган 2017-2020 йилларда судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш Дастурининг 5-банди ижросини таъминлаш мақсадида, 2018 йил 1 январдан бошлаб, маъмурий ва жиноят ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) судларининг биринчи, апелляция ва кассация инстанция судлари фаолиятига “Е-XSUD” ахборот тизими жорий этилди.

Мазкур ахборот тизимининг имкониятлари қуйидагилардан иборат:

- жиноят ишлари бўйича ҳамда маъмурий судларга келиб тушган жиноят ва маъмурий ишларни электрон тартибда рўйхатдан ўтказиш;

- жиноят ва маъмурий ишларни кўриб чиқиш билан боғлиқ барча процессуал тартиб ва муддатларга риоя қилиниши устидан алоҳида, ҳудудий ва марказлаштирилган ҳолда онлайн тарзда мониторинг ўрнатиш;

- статистик ҳисоботларни алоҳида, ҳудудий ва марказлаштирилган ҳолда автоматлаштирилган тарзда онлайн режимда юритиб бориш;

- юридик ва жисмоний шахслар томонидан судларга тақдим этилган мурожаатларни электрон тартибда рўйхатдан ўтказиш ва уларни ўз вақтида кўриб чиқиш муддатларига риоя этилиши устидан доимий назорат ўрнатиш;

- судлар ўртасида ҳужжатларни электрон шаклда айланишини таъминлаш;

- судьялар ва суд ходимлари томонидан ўтказилган ҳуқуқий тарғиботларни, суд амалиётини умумлаштириш соҳасида амалга оширилган ишларни, шунингдек суд раҳбарияти томонидан фуқароларни қабул қилиш ва натижаларига доир маълумотларни электрон тарзда рўйхатдан ўтказиш ва уларнинг доимий ҳисобини юритиб бориш;

- жиноят ва маъмурий ишлар доир турли хил рўйхатлар ҳамда маълумотларни автоматлаштирилган тарзда шакллантириш.

Бироқ, бугунги кунда ҳар қандай ахборот тизими ташқи ахборот тизимлари ва ахборот ресурслари билан ўзаро ҳамкорликда ишламаса суд тизимидаги барча жараёнларни тўлиқ автоматлаштириш, инсон омилини кескин камайтириш, ишончли маълумотларни тезкор тарзда, реал вақт режимида олиш ва тақдим этиш имкониятини бермайди.

Бугунги кунда ушбу соҳадаги долзарб вазифалардан бири электрон ҳукумат доирасидаги ахборот тизимлари ва ресурсларининг ўзаро ҳамкорликда ишлашини таъминлаш ҳисобланади.

Мазкур Концепциянинг қабул қилиниши судлар фаолиятига жорий этилган ахборот тизимларининг электрон ҳукумат доирасидаги ахборот тизимлари ва ресурслари билан ўзаро ҳамкорликда ишлашни таъминлашга қаратилган тадбирларни амалга оширишга муҳим ҳужжат ҳисобланади.

Концепциянинг тузилмаси қуйидаги 9 та бўлимдан иборат:

1. Кириш.
2. Интеграциянинг мақсади ва вазифалари.
3. “E-XSUD” ва “E-SUD” ахборот тизимларининг электрон ҳукумат доирасида бошқа ахборот тизимлари ва ресурслари билан интеграция ҳолати.
4. “E-XSUD” ва “E-SUD” ахборот тизимлари ва Очик маълумотлар портали тавсифи.
5. Ахборот тизимларини ўзаро интеграциялаш усуллари.
6. Маълумотлар оқими диаграммаси.
7. Ўзаро алмашилиладиган маълумотлар (интеграциялаш интерфейсининг) тавсифи.
8. Ташкилий тадбирлар.
9. Ахборот хавфсизлигини таъминлаш.

II. Интеграцияни мақсади ва вазифалари

Судлар томонидан тақдим этиладиган ахборотлардан ҳамманинг эркин фойдаланиши юзасидан интеграциянинг мақсади қуйидагилардан иборат:

- судлар томонидан тақдим этиладиган очик маълумотлар Портали орқали фойдаланувчиларни қизиқтириши мумкин бўлган ахборотлар билан таъминлаш;

- судларнинг ижтимоий аҳамиятга эга бўлган ахборотларини очик маълумотлар сифатида эълон қилиниши;

- очик маълумотларнинг эълон қилиниши ва улардан фойдалана олиш имкониятининг яратилиши туфайли судлар фаолиятининг очиклигини, шаффофлигини ва тезкорлигини таъминлаш, судларда иш юритиш сифатини ва аҳолининг одил судловга эришиш даражасини оширишни, шунингдек жисмоний шахслар ва тадбиркорлик субъектлари учун янги хизматларни яратилишини таъминлаш;

- судлар фаолиятига доир маълумотлар ва ахборотларни очик маълумотлар кўринишида эълон қилиниши улардан турли ахборот ресурсларини шакллантиришда манбаа сифатида, шунингдек аҳолига, хусусан тадбиркорлик субъектлари учун янги интерфаол хизматларни яратишда фойдаланиш.

Судлар томонидан тақдим этиладиган ахборотлардан ҳамманинг эркин фойдаланиши юзасидан интеграциянинг вазифалари қуйидагилардан иборат:

- судлар томонидан тақдим этиладиган ахборотдан ҳамманинг фойдаланиши мумкинлиги, унинг ўз вақтида берилиши ва ишончилигини таъминлаш;

- судлар фаолиятининг ошкоралиги ва шаффофлигини тўлиқ таъминлаш;

- судлар фаолияти тўғрисида ахборот тақдим этишда фуқароларнинг ўз шаъни ва қадр-қимматини тажовузлардан, ўз шахсий ҳаётига аралашувлардан ҳимоя қилишга бўлган ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига, шунингдек фуқаролар ва

юридик шахсларнинг ўз ишчанлик обрўсини ҳимоя қилишга бўлган ҳуқуқларига риоя этишни таъминлаш;

- очик маълумотларни эълон қилишнинг ягона технологик ва методологик принципларини ёйиш;

- жойлаштирилган очик маълумотлардан кўп маротаба, эркин ва бепул фойдаланишни таъминлаш;

- фойдаланувчиларнинг судлар билан ўзаро ҳамкорлиги самарадорлигини ошириш;

- судларнинг фаолияти тўғрисида ҳамма эркин фойдаланиши мумкин бўлган ахборотни олишда фойдаланувчилар учун бюрократик тўсиқлар ва тўғанокларни қисқартириш ва бартараф этиш;

- маълумотлар янгиланиши устидан назорат қилишнинг ягона технологик платформасини, шунингдек маълумотларни долзарб ҳолатда сақлаб туриш мақсадида очик маълумотларни эълон қилиш натижалари мониторинги олиб борилишини ташкил қилиш.

III. “E-XSUD” ва “E-SUD” ахборот тизимларининг электрон ҳукумат доирасида бошқа ахборот тизимлари ва ресурслари билан интеграция ҳолати

“E-XSUD” ахборот тизими қуйидаги ахборот тизимлари билан интеграция қилинган:

1. “E-XSUD” ахборот тизими Мажбурий ижро бюросининг “MIB-Portal” ахборот тизими билан тегишли веб-сервислар асосида ишлаб чиқилган “E-Ijro varaqa” ахборот тизими орқали интеграция қилинган.

Мазкур ахборот тизимларининг интеграцияси иқтисодий судлар томонидан чиқарилган бюджетга маблағларни ундириш оид ижро ҳужжат (ижро варақаси ва суд буйруғи)лари судьянинг электрон рақамли имзоси билан қарздор жойлашган жойдаги мажбурий ижро бюросига электрон шаклда юбориш ва уларнинг ижросига доир маълумотларни электрон шаклда олиш мақсадида жорий этилган.

“E-ijro varaqa” ахборот тизимидан фойдаланиш ҳамда у орқали тегишли маълумотларни юбориш ва қабул қилиш фақат электрон рақамли имзодан фойдаланган ҳолда амалга оширилиши белгиланган.

Иқтисодий судлари томонидан чиқарилган ижро ҳужжатларининг ижросига доир барча статистик ҳамда солиштирма маълумотлар тизим фойдаланувчилари киритган маълумотлар асосида “E-ijro varaqa” ахборот тизими орқали автоматик равишда шакллантирилади.

2. “E-XSUD” ахборот тизими Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг “Soliq” ахборот тизимлари комплекси билан махсус ишлаб чиқилган веб-сервислар асосида интеграция қилинган.

Мазкур ахборот тизимларининг интеграцияси давлат солиқ хизмати органлари томонидан солиқ қарзи ундирувини солиқ тўловчининг мол-мулкига қаратиш бўйича даъво ариза (ариза)лар ва илтимосномалар иқтисодий судларга фақат ахборот тизими орқали электрон шаклда юбориш ҳамда мазкур тоифадаги иқтисодий ишлар электрон кўринишда шакллаштириш мақсадида жорий этилган.

Интеграцияланган ахборот тизимларидан фойдаланиш ҳамда у орқали тегишли маълумотларни юбориш ва қабул қилиш фақат электрон рақамли имзодан фойдаланган ҳолда амалга оширилиши белгиланган.

3. Иқтисодий судларнинг фаолият кўрсаткичларига доир маълумотлар ҳамда ижтимоий аҳамиятга эга бўлган ахборотлар Очик маълумотлар порталига жойлаштирилган.

Хусусан, иқтисодий судларнинг фаолиятига доир қуйидаги маълумот ва ахборотлар Очик маълумотлар порталига жойлаштирилган:

- суд амалиётини умумлаштириш материаллари тўплами (кўчирмалар);
- иқтисодий (хўжалик) судлар ҳал қилув қарорларига шарҳлар тўплами (ўзбек ва рус тилларида);
- тадбиркорлик фаолиятининг ҳуқуқий асослари саволлар ва жавоблар;
- иқтисодий (хўжалик) судлар томонидан 2014-2015 йиллар ва 2016 йил 9 ойи мобайнида видеоконференцалоқа режимида ўтказилган суд мажлислари юзасидан маълумот;
- иқтисодий (хўжалик) судлар томонидан 2012-2015 йиллар ва 2016 йил 9 ойи мобайнида суд буйруғи бериш тартибида кўрилган ишлар юзасидан маълумот;
- иқтисодий (хўжалик) судлар томонидан 2012-2015 йиллар ва 2016 йил 9 ойи мобайнида шартномавий-ҳуқуқий муносабатларга доир кўрилган ишлар юзасидан маълумот;
- иқтисодий (хўжалик) судларга 2013-2015 йиллар ва 2016 йил 9 ойи мобайнида электрон шаклда келиб тушган ариза ва шикоятлар юзасидан маълумот;
- биринчи инстанция иқтисодий (хўжалик) судлари томонидан 2013-2016 йиллар ва 2017 йил 3 ойи мобайнида кўрилган ишлар юзасидан маълумот;
- иқтисодий (хўжалик) судларнинг ҳал қилув қарорлари.

4. “E-SUD” ахборот тизими Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг “МУНИС” ахборот тизими билан интеграция қилинган. Ушбу интеграция қуйидагиларга йўналтирилган:

- Олий суд ахборот тизимларининг банк тизимлари билан ўзаро маълумот алмашиш ягона нуқтасини яратиш;
- Олий суд ахборот тизимларининг банк тизими билан ўзаро ҳамкорлик қилиш ягона стандартларини жорий этиш;
- “E-SUD” ва “МУНИС” ахборот тизимларининг ўзаро ҳамкорликда ишлашини йўлга қўйиш орқали онлайн тўловларни амалга ошириш механизмини йўлга қўйиш;
- суд иши билан боғлиқ тўловлар бўйича батафсил ва ишончли маълумотларни тақдим этиб бориш ва бошқалар.

“МУНИС” ахборот тизими ҳамда Олий суднинг биллинг тизими ўртасидаги ўзаро электрон ҳамкорлик онлайн ва офлайн режимларда амалга оширилади. Онлайн режимда “МУНИС” ахборот тизими Олий суд биллинг тизимига сўров юборади. Ушбу электрон ҳамкорликда XML форматидаги маълумотлар SOAP протоколи ёрдамида ҳимояланган алоқа каналлари орқали юборилади. Офлайн режимда “МУНИС” тизими файл кўринишида тегишли реестрларни шакллантириб,

Олий суд биллинг тизимига юборади. Ушбу электрон ҳамкорлик архивланган текст файллари билан ҳимояланган алоқа тармоғида алмашиш орқали амалга оширилади.

5. Бугунги кунда “E-SUD” ахборот тизимини “Электрон ҳукумат” ахборот тизимининг Идоралараро маълумотларни узатиш тармоғига улаш бўйича ишлар амалга оширилмоқда.

Электрон ҳукуматнинг идоралараро тармоғи “E-SUD” ахборот тизими орқали электрон давлат хизматларини кўрсатувчи давлат органларининг ахборот тизимлари ва ахборот ресурслари, шунингдек электрон ҳукуматнинг марказий базалари билан маълумот алмашиш имконини беради.

Бунда маълумотлар ҳимояланган каналлар орқали алмашилиб, шахсий маълумотларнинг ахборот хавфсизлиги таъминланади, давлат органлари ва ташкилотларнинг алоқа каналларини яратиш ва қўллаб қувватлаш билан боғлиқ ҳаражатлари камаяди.

Ушбу тармоққа уланган ҳолда “E-SUD” ахборот тизимини орқали Давлат солиқ қўмитаси, Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлиги ва бошқа давлат органлари билан судловга оид маълумотларни алмашиш кўзда тутилган.

6. “E-SUD” ахборот тизими Мажбурий ижро бюросининг “MIB-Portal” ахборот тизими ва Давлат солиқ қўмитасининг “Soliq” ахборот тизимлари комплексига интеграция қилиш бўйича ҳам ишлар амалга оширилмоқда.

Бугунги кунда бу йўналишда тегишли техник ҳужжатлар (технологик инструкциялар) ишлаб чиқилган.

IV. “E-XSUD” ва “E-SUD” ахборот тизимлари ва идоралараро интеграциявий платформа тавсифи

“E-XSUD” ва “E-SUD” ахборот тизимлари ўзаро бир-бири билан боғлиқ икки модулдан иборат.

Биринчи модуль - “E-XSUD” ва “E-SUD” ахборот тизимларининг веб-портали.

Иккинчи модуль - “Иш юритиш тизими” модули ҳисобланади. Ушбу модуль “бэк-офис” функцияси, яъни судларда ҳужжатларни электрон айланиши вазифасини бажаради.

“E-XSUD” ва “E-SUD” ахборот тизимлари “Клиент-сервер” архитектурасига эга бўлган “Web” технологияси асосида яратилган миллий дастурий таъминот бўлиб ҳисобланади.

Ҳозирги кунда давлат органларида фойдаланувчиларни қизиқтириши мумкин бўлган улкан ахборот ресурслари массивлари шаклланган.

Давлат органларининг ижтимоий аҳамиятга эга бўлган ахборотларини очик маълумотлар сифатида эълон қилиниши очик давлат бошқарувининг асосидир. Очик маълумотларнинг эълон қилиниши ва улардан фойдалана олиш имкониятининг яратилиши туфайли давлат органлари фаолиятининг шаффофлиги, жамоат назоратини амалга ошириш имкони, шунингдек жисмоний шахслар ва тадбиркорлар учун янги хизматлар яратилиши таъминланади.

Давлат органлари фаолияти тўғрисидаги маълумотлар ва ахборотларни очик маълумотлар кўринишида эълон қилиниши улардан турли ахборот ресурсларини шакллантиришда манбаа сифатида ва ахборот тизимларини, шунингдек, ҳам давлат органлари, ҳам тадбиркорлик субъектлари учун хизмат ва иловалар яратишда фойдаланиш мумкин.

V. Ахборот тизимларини ўзаро интеграциялаш усуллари

Ахборот тизимларини, хусусан улардаги маълумотлар базаларини бир неча усуллар ёрдамида интеграция қилиш мумкин. Ҳозирги кунда энг учрайдиган бир неча усуллар куйидагилардан иборат:

1. XI (Exchange Infrastructure) / PI (Process Integration) маълумотлар алмашиш инфратузилмаси;

2. Объектлардан фойдаланиш оддий протоколи (SOAP);

3. Ясси файлларни алмашиш.

1. XI (Exchange Infrastructure) / PI (Process Integration) маълумотлар алмашиш инфратузилмаси турли дастурлаш тилларида яратилган ахборот тизимлари комплексларини ўзаро ҳамкорликда ишлашини таъминлаш учун ишлаб чиқилган. Маълумотлар алмашиш жараёнининг марказида интеграцион сервер туради. Интеграцион сервер сўров юборувчи маълумотларни ушбу сўровни қабул қилувчи форматга ўтказди. Ташқи тизимлар билан маълумот алмашиш куйидагилар ёрдамида амалга оширилиши мумкин:

- функцияни масофадан чақириш (RFC – Remote Function Call), “Java” орқали маълумотлар базаларига уланиш (JDBC) ва бошқа жараёнларни масофадан чақириш стандартлари;

- UDDI (Universal Description Discovery & Integration) - манбада жўнатувчи томонидан жойлаштирилган ва қабул қилувчи томонидан HTTP орқали чақириладиган веб-сервислар;

XI (Exchange Infrastructure) / PI (Process Integration) маълумотлар алмашиш инфратузилмаси маълумотларни реал вақт режимида интеграциялаш, юқори даражадаги хавфсизликни таъминлаш, ўзаро маълумотлар алмашишнинг очик стандартларини қўллаб қувватлаш ҳамда марказлашган мониторингини юритиш имкониятларини тақдим этади.

2. Объектлардан фойдаланиш оддий протоколи - жараёнларни масофадан чақириш учун мўлжалланган протокол сифатида ишлаб чиқилган. Кейинчалик ушбу протоколдан “XML” форматидаги тасодифий хабарлар алмашиш учун ҳам қўлланила бошланган. “SOAP OSI” модели иловалар поғонасининг исталган протоколи (SMTP, FTP, HTTP, HTTPS ва бошқалар) билан биргаликда ишлатилиши мумкин. “SOAP” асосидаги маълумотлар алмашиш архитектурасида асосий вазифани “SOAP-сервер” бажаради. Ушбу сервер таркибига SOAP-сўровларни қайта ишлаш компоненти (Envelope), сўровларнинг синтаксик анализатори (Parser) ва натижаларни шакллантириш дастури (Response) киради. Интеграция жараёни маълумотлар, иловалар ёки веб-сервислар поғонасида амалга оширилиши мумкин. XI (Exchange Infrastructure) / PI (Process Integration) маълумотлар алмашиш

инфратузилмасидан фарқли равишда “SOAP” турли технологиялар ва ёндашувлар асосида яратилган ахборот тизимлари ва ресурсларини интеграция қилишда универсал механизм бўлиб ҳисобланади. XI (Exchange Infrastructure) / PI (Process Integration) маълумотлар алмашиш инфратузилмаси эса асосан “SAP” компанияси томонидан яратилган ахборот тизимлари ва ресурсларини интеграция қилишга мўлжалланган.

3. Ясси файлларни экспорт/импорт қилиш механизми нисбатан арзон ва дастурий томондан амалга ошириш осон бўлган ҳамда тез амалга ошириладиган ёндашув бўлиб ҳисобланади. Юборувчи томонда маълумотлар олдиндан келишилган қандайдир форматда юклаб қўйилади. Қабул қилувчи томон ушбу файлни юклаб олади. Экспорт қилинадиган файл локал хотира қурилмасида ёки тармоқ ресурсида жойлаштирилиши мумкин. Ушбу усулдан ўзаро электрон ҳамкорлик бир марталик ёки камдан-кам ҳолларда маълумот алмашиш зарурати бўлган ҳолатларда фойдаланилади.

Бундан ташқари бугунги кунда нисбатан янги технология ҳисобланган ҳамда жараёнларни масофадан чақириш технологиясига муқобил ҳисобланган “REST” (Representational State Transfer) архитектура йўналишидан ҳам кенг фойдаланилмоқда. “SOAP”дан фарқли равишда “REST” асосидаги веб-сервисларни яратиш учун ҳеч қандай стандарт мавжуд эмас. Шунга қарамасдан “REST” асосидаги ишланмаларда стандартлаштирилган элементлардан – “HTTP”, “URL”, “JSON” ва “XML” фойдаланилади. “REST” сўровида стандарт “GET” (олиш, қабул қилиш), “PUT” (қўшиш, алмаштириш), “POST” (қўшиш, ўзгартириш, ўчириш), “DELETE” (ўчириш) каби буйруқлардан фойдаланилади. “REST” архитектура йўналишидан электрон маълумот алмашиш жараёнида асосан тезкорлик, кичик ҳажмдаги маълумотларни алмашиш керак бўлган ва юқори ахборот хавфсизлиги талаб этилмайдиган ҳолатларда фойдаланилади.

Шунингдек, маълумотларни белгиланган аниқ форматларда алоҳида файлларда шакллантирган ҳолда бошқа тизимга юклаш амалиёти ҳам қўлланилади. Хусусан, Очиқ маълумотлар порталидан маълумотларни .csv, .json, .xml форматларида юклаб олиш имконияти мавжуд.

VI. Маълумотлар оқими

Ушбу концепцияга мувофиқ исталган турдаги маълумотлар тўпаламини Очиқ маълумотлар порталига жойлаштириш имконияти мавжудлигидан келиб чиқиб маълумотлар оқими диаграммаси келтирилмайди.

VII. Ўзаро алмашиладиган маълумотлар (интеграциялаш интерфейсининг) тавсифи

Маълумотлар тўпламини .xls форматида юклаб олиб Очиқ маълумотлар порталига жойлаштирилади.

1. Суд қарорлари

Хужжат санаси	Хужжат рақами	Кўриб чиқиш натижаси	Вилоят	Суд органи	Суд органи тури	Суд иши категорияси	Даъвогар ФИШ	Даъвогар ЖШШИР	Жавобгар ФИШ	Жавобгар ЖШШИР

2. Суд манзиллари

Суд номи	Суд биноси жойлашган худуднинг координаталари	Суд телефон рақами	Суд иш кунлари	Суд иш вақтлари	Суд биноси кадастр рақами	Суд манзили

3. Суд ишларини кўриб чиқиш графиги

Хужжат санаси	Хужжат рақами	Вилоят	Суд органи	Даъвогар ФИШ	Даъвогар ЖШШИР	Жавобгар ФИШ	Жавобгар ЖШШИР	Суд иши кўриладиган сана ва вақт	Суд зали рақами

Маълумотларни Очик маълумотлар порталига жойлаштириш логин ва пароль ёрдамида аутентификациядан ўтилгандан кейин амалга оширилади.

O'zbekiston Respublikasi ochiq ma'lumotlar portali

Elektron hukumat loyihalari imkoniyatlaridan to'liq foydalaning. Murojaatlarni yuboring, interaktiv xizmatlardan foydalaning. Hukumat yangiliklaridan xabardor bo'ling. [my.gov.uz](#) | [gov.uz](#) | [data.gov.uz](#)

Hudud | Iqtisodiyot | Sog'liqni saqlash | Ta'lim | Aholi

Transport | Madaniyat | AKT | Ko'chmas mulk | Biznes

Turizm | Sport | Sug'urta | Ekologiya | Adliya

Sud tizimi | Moliya | Savdo

Portal yangiliklari | Ommabop ma'lumotlar | Tashkilotlar | Takliflar

6 Yangi | Open Data Challenge 2017

20 Ma'lumot | Open Data Challenge | Hukumat tarixida oshirib o'tish uchun 120 nafar talabgor ro'yxatidan ibtidi

17 Tashkilot | Open Data Challenge 2017

1-расм. Очик маълумотлар порталига соҳалар бўйича жойлаштирилган маълумотларнинг умумий кўриниши

Sud tizimi

Tashkilotlar bo'yicha saralash:

Tashkilotni tanlang

Вилоятдаги Арбитраж судлар рўйхати

Andjon viloyati hokimligi

26.04.2018 16:26

Mavjud formatlar: csv xml json

Reyting: ☆☆☆☆☆

O'zbekiston Hakamlik sudlari Assotsiatsiyasi Toshkent shahar filiali tasarrufidagi xakamlik sudlari hamda arbitraj sudi manzili

Toshkent shahar hokimligi

17.04.2018 17:43

Mavjud formatlar: csv json xml

Reyting: ☆☆☆☆☆

Toshkent viloyatidagi Arbitraj sudlar ro'yxati 2018 yil 1- chorak holatida

Toshkent viloyati hokimligi

14.03.2018 23:50

Mavjud formatlar: csv json xml

Reyting: ☆☆☆☆☆

Toshkent viloyatidagi Arbitraj sudlar ro'yxati

Toshkent viloyati hokimligi

22.12.2017 22:38

Mavjud formatlar: csv json xml

Sud tizimi

Ushbu bo'limda O'zbekiston Respublikasi sud organlari faoliyatiga aloqador ochiq ma'lumotlar taqdim etilgan. Bu yerda siz xo'jalik, fuqarolik va jinoyat ishlari bo'yicha sudlar tomonidan qabul qilingan hal qiluv qarorlar, hukmlar va qarorlar hamda sud tizimiga oid boshqa ochiq ma'lumotlar bilan tanishishingiz mumkin. Ma'lumotlardan foydalanishda, ma'lumotlardan foydalanish shartlari bilan tanishib chiqishni tavsiya qilamiz.

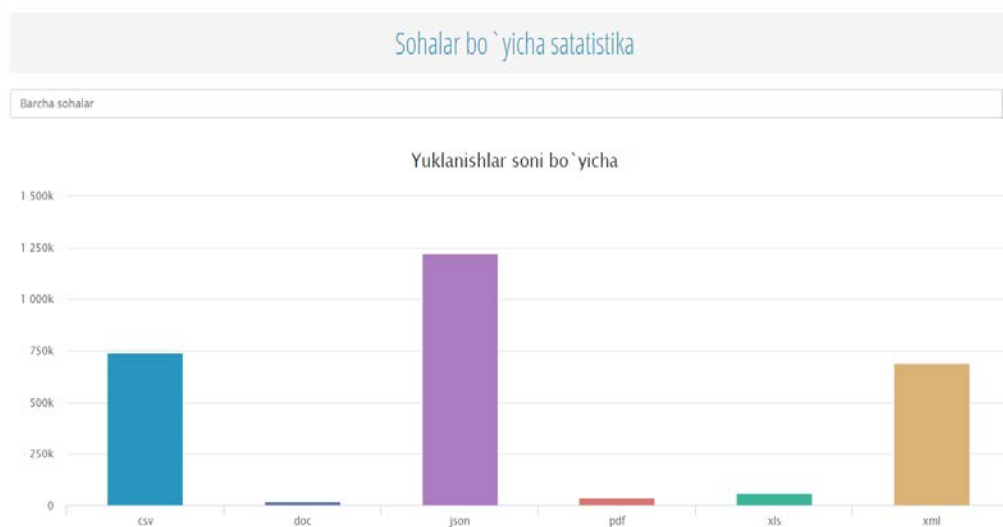
Boshqa sohalar

Hudud	Biznes
Iqtisodiyot	Turizm
Sog'liqni saqlash	Sport
Ta'lim	Sug'urta
Aholi	Ekologiya
Transport	Adliya
Madaniyat	Moliya
AKT	Savdo
Ko'chmas mulk	

Fayllar soni

2- rasim. Ochiq ma'lumotlar portalida "Sud tizimi" b'limining k'urinishi

Ochiq ma'lumotlar portalida soxalar b'ycha ikki k'urinishidagi statistika yuritib boriladi:

3-rasim. Ma'lumotlarni yuklanishlar soni b'ycha birinchi k'urinishidagi statistik ma'lumotlar

4-расм. Маълумотлар тўплами бўйича иккинчи кўринишидаги статистик маълумотлар

VIII. Ташкилий тадбирлар

“E-XSUD” ва “E-SUD” ахборот тизимларини Очiq маълумотлар портали билан ўзаро интеграция қилиш учун қуйидаги ташкилий ишларни амалга ошириш лозим:

1. Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги билан биргаликда Очiq маълумотлар порталига кириш имкониятини яратиш.
2. Очiq маълумотлар порталига маълумотлар тўпламини .csv, .json, ва .xls форматларида юклаш.
3. Оммавий ахборот воситаларида Очiq маълумотлар порталида жойлаштирилган маълумотлар тўпламлари тўғрисида эълон қилиш.

IX. Ахборот хавфсизлигини таъминлаш

Очiq маълумотлар портали орқали тақдим этиладиган маълумотлар очiq турдаги маълумотлар тоифасига тааллуқли бўлганлиги сабабли бундай маълумотлар учун ахборот хавфсизлиги чораларини кўриш талаб этилмайди.